

BOSHLANG‘ICH SINFLAR O‘QUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING AHAJIYATI

Utemuratov Bayrambay Kulmurotovich

– Qoraqalpog‘iston Respublikasi

Pedagoglik mahorat markazi

Maktabgacha, boshlang‘ich va maxsus

ta‘lim metodikalari kafedrasini mudiri f.f.n. dotsent

Аннотация: В статье рассматривается актуальность и необходимость развития коммуникативной компетентности посредством использования цифровых технологий в младших классах. Способствовать повышению эффективности и качества образования по развитию речи младших школьников. Использование цифровых технологий на уроках оптимизирует процессы понимания и запоминания учебного материала, а главное, позволяет поднять интерес детей к учебной деятельности на несравненно более высокий уровень.

Annotasiya: Maqolada boshlang‘ich sinflarda raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishning dolzarbligi va zarurligi muhokama qilinadi. Kichik yoshdagi maktab o‘quvchilarining nutqini rivojlantirish uchun ta‘lim samaradorligi va sifatini oshirishga hissa qo‘shish. Sinfdan raqamli texnologiyalardan foydalanish o‘quv materialini tushunish va yodlash jarayonlarini optimallashtiradi va eng muhimi, bolalarning o‘quv faoliyatiga qiziqishini beqiyos yuqori darajaga ko‘tarish imkonini beradi.

Annotation: The article discusses the relevance and need for the development of communicative competence through the use of digital technologies in primary school. To contribute to increasing the effectiveness and quality of education for the development of speech of primary schoolchildren. The use of digital technologies in the classroom optimizes the processes of understanding and memorizing educational

material, and most importantly, allows children to raise their interest in educational activities to an incomparably higher level.

Ключевые слова: цифровые технологии, информация, школа, урок, общение, компетентность, речь, учитель, ученик, урок.

Kalt soʻzlar: raqamli texnologiyalar, axborot, maktab, dars, kommunikatsiya, kompetensiya, nutq, oʻqituvchi, oʻquvchi.

Keywords: digital technologies, information, school, lesson, communication, competence, speech, teacher, student, lesson.

Raqamli maktab, yangi taʼlim muhiti, ochiq axborot maydoni - bu soʻzlar bizning kundalik hayotimizda mustahkam oʻrin egalladi. Raqamli texnologiyalar katta hajmdagi turli xil maʼlumotlarga cheksiz kirish imkoniyatini beradi. Ular maʼlumotlarni osonroq va tezroq uzatish uchun moʻljallangan. Eng muhimi, boshlangʻich sinf oʻquvchining qulay holatda boʻlishi va barcha saʼy-harakatlarini vazifani hal qilishga yoʻnaltirishi uchun "muvaqqiyatli vaziyat" ni yaratishishi kerak. Bu, ayniqsa, oʻzini past baholaydigan bolalar uchun juda muhimdir. Masalan, orqada qolgan oʻquvchilar uchun oʻrganilayotgan mavzu boʻyicha anʼanaviy test oʻrniga kompyuter testini oʻtkazish mumkin. "Ogʻzaki arifmetika", imlo ishini yoki oʻrganilgan narsalarni qisqacha takrorlash paytida siz kasallik tufayli dars qoldirgan oʻquvchilarni kompyuterda individual ishlashga taklif qilishingiz mumkin. Sinf bilan dinamik oʻquv oʻyinlari va estafeta poygalarini oʻtkazishda, fikrlash tezligi past boʻlgan oʻquvchilar kompyuterda shunga oʻxshash vazifalarni bajarishlari mumkin. Maxsus dasturlar orqali muloqat qilinib, kommunikativ kompetencyalari shakllanib boradi. Taqdimotlardan tashqari, multimedia yordami bilan darslarda video roliklardan foydalanilsa boʻladi. Videomateriallardan foydalanish ravshanlikning rolini oshirishga imkon beradi, oʻquvchilarga oʻrganilayotgan jarayonlar haqida toʻliqroq maʼlumot beradi va ularni faol ishlarga jalb qiladi.

Hozirgi vaqtda raqamli texnologiyalar umuman qoʻllanilmaydigan sohaning oʻzi yoʻq. Taʼlim muhitida raqamli texnologiyalardan muvaqqiyatli foydalanish haqiqatan ham hayotiy zaruratga aylandi. Raqamli texnologiyalarni, jumladan,

boshlang'ich sinflarda ta'lim sohasini faol o'rganish va qo'llash zarurati mavjud. Raqamlashtirish sohasidagi ta'limni o'zgartirishning o'zi bir necha yillar oldin boshlanganiga qaramay, bu muammoning dolzarbligi saqlanib qolmoqda. Axborot texnologiyalarini rivojlantirish va ularni jamoatchilik bilan aloqalarning turli sohalarida ko'proq foydalanish davom etmoqda va davom eta beradi.

Bugungi kunda o'quvchilar va o'qituvchilar uchun texnik o'qitish vositalaridan foydalangan holda darslar odatiy holga aylangan. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, endi zamonaviy maktabni yangi axborot texnologiyalarisiz tasavvur etib bo'lmaydi. Shu bois bolalarni birinchi sinfdan boshlab o'qishda va kundalik hayotda raqamli texnologiyalardan ish quroli sifatida foydalanishga o'rgatish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishini va ijodkorligini rivojlantirish kerak. Bu muammoni o'quv jarayonida turli axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali ham hal etish mumkin. O'quv va darsdan tashqari ishlarda multimedia vositalaridan faol foydalanish, video taqdimotlar, maxsus o'quv dasturlari, masofaviy tanlov va olimpiadalarda qatnashish nafaqat o'quv jarayonini jonlantiradi, balki o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini shakilantirib boradi. Ushbu vositalardan boshlang'ich sinf darslarida foydalanish kata samara beradi, chunki kichik maktab o'quvchilarida mantiqiy fikrlashdan ko'ra visual fikrlash ustunlik qiladi.

XXI –asr ko'nikmalari jahon iqtisodiy forumida taklif qilingan bo'lib, 3 turga bo'linadi:

1. Asosiy savodxonlik tushunchalari: til va raqamli transformatsiyalar, tabiiy fanlar, AKT savodxonligi, moliyaviy savodxonlik, fuqarolik va madaniy faoliyat ko'nikmalari.

2. Asosiy savodxonlik: tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, kommunikatsiya, hamkorlik.

3. Asosiy savodxonlik turlari: qiziquvchanlik, tashabbuskorli, qat'iyatlilik, moslashuvchanlik, batakrorlik, ijtimoiy-madaniy xabardorlik [R.G.Safarova Kognitiv pedagogikaga oid yondashuvlar 51-52 bet.].

Bolajonlar.zn.uz, bilimlar.uz, multimedia.uz ta'lim portallarida taqdim etilgan video darslar to'plamlari yangi mavzularni o'rganish, materiallarni birlashtirish, muntazam va sinfdan tashqari darslar, guruh va individual ishlar uchun ideal yordamchidir. Ular grafik va animatsion ma'lumotlarning optimal miqdorini o'z ichiga oladi va bilim olish uchun motivatsiyani oshirishga yordam beradi. O'quvchilar material taqdimotining o'ziga xosligini qadrlashadi, agar kerak bo'lsa, uni ko'p marta ko'rish mumkin. Bu imkoniyat o'quvchilarning ota-onalarini ham jalb qiladi. Taqdim etilgan topshiriqlar va mashqlar o'quvchilarga olgan bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi va test topshiriqlari o'qituvchiga materialni o'zlashtirishlarini nazorat qilish imkonini beradi. O'quv topshiriqlari va javob variantlari ovoz bilan birga berilgan. Sahifadagi maslahat boshlang'ich sinf o'quvchilariga topshiriqni muvaffaqiyatli bajarish uchun materialni eslab qolishlariga, kommunikativ kompetensiyaning shakillanishiga yordam beradi.

Internetdagi video darslar orqali o'z-o'zini sinab ko'rish, interaktiv simulyatorlar va o'qituvchiga savol berish imkoniyati uchun ham qiziqarli. Tabiiy va gumanitar fanlarni o'rganishda ushbu manbadan foydalanilsa bo'ladi. Bunda o'quvchilarda o'rganilayotgan asarga, shuningdek, uni yozgan muallifga to'liq qiziqish uyg'otadigan tarzda materialni taqdim etishdan iborat.

Boshlang'ich sinflarda beriladigan ta'lim-tarbiya o'quvchilarning har tomonlama kamol topishida yozma va og'zaki savodxonlikni shakillantirishda hamda vatanga muhabbat, hurmat-ehtirom tuyg'ularini tarkib toptirishda ta'limning asosiy poydevori hisoblanadi. Shunday ekan, yosh avlodni ma'naviy-axloqiy barkamol, bilimdon kishilar qilib tarbiyalash ko'p jihatdan boshlang'ich sinflarda ta'limni to'g'ri tashkil etish bilan chambarchas bog'liq [M.Masharipova va boshqalar Ona tili 3 bet].

Raqamli resurslarning asosiy maqsadi o'quv sifatini oshirish, uni o'quvchilar uchun qiziqarli qilish va o'qituvchilarga ijod quvonchini qaytarishdir. O'qitishda raqamli resurslardan foydalanish natijasida sinfdagi olimpiadalar, ilmiy-amaliy konferensiyalar, intellektual o'yinlarda ishtirok etish istagida bo'lgan bolalar soni

ortishi mumkin. Albatta, internet o'qituvchining to'liq o'rnini bosa olmaydi. Hech kimga sir emaski, boshlang'ich sinfdagi bola uchun o'qituvchining jonli so'zi katta ahamiyatga ega. Shuning uchun men akademik ta'lim va raqamli texnologiyalarni o'z ichiga olgan aralash ta'limni eng samarali variant deb bilaman.

Raqamli texnologiyalardan foydalangan holda o'qitish jarayoni hayotimizga mustahkam o'rnashib bormoqda. Tegishli amaliyot bo'lmasa, qog'oz kitob yordamida kompyuter dasturlari bilan ishlashni o'rganish obyektiv ravishda mumkin emas. Shunga ko'ra, zamonaviy boshlang'ich sinflarda raqamli ta'lim texnologiyalarini ishlab chiqish va ulardan foydalanish yuqori sifatli natijaga qaratilgan alohida yondashuvni talab qiladi.

Bizga allaqachon tanish bo'lgan "umumiy" kompyuter dasturlari mavjudligini unutmashimiz kerak. Masalan, Microsoft Office paketidan taniqli va keng qo'llaniladigan "Microsoft Power Point" taqdimot muharriri. Ta'lim faoliyatida vizual taqdimotlar uzoq vaqtdan beri odatiy holga aylangan. Agar ular to'g'ri tuzilgan va to'g'ri taqdim etilsa, boshlang'ich sinf o'quvchilari uni darsliklarni o'qish yoki boshqa kompyuter dasturlari yordamida materialni o'rganishdan ko'ra yaxshiroq idrok etadilar. Bugungi kunda boshlang'ich sinflarda o'quv jarayonini raqamlashtirish jarayoni faol rivojlanmoqda. Nafaqat ko'plab yangi maxsus ta'lim dasturlari yaratilmoqda, balki allaqachon mavjud universal dasturlardan ham faol foydalanilmoqda.

Demak, raqamli ta'lim resurslaridan foydalanish bolalarni paydo bo'lgan muammolarni mustaqil ravishda hal qilishga tayyorlash, o'z-o'zini tarbiyalash, kommunikativ kompetansiyalarini shakillantirish va o'zini o'zi boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi, bu esa pirovardida ta'lim faoliyati va o'qitish sifatiga ijobiy ta'sir qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Safarova R.G. Kognitiv pedagogikaga oid yondashuvlar - Toshkent.: Sciences and innovation, 2024, 185 bet.

2. Masharipova U., Umarova M., Baynazorova D., Nabieva M. Ona tilil 3-sinf o'qituvchilari uchun ilg'or pedagogic va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini amaliyotga joriy etish bo'yicha metodik qo'llanma - Toshkent.: Sharq, 2016, 175 bet.

Ishtirokchining to‘liq F.I.SH.	Utemuratov Bayrambay Kulmuratovich
Ilmiy darajasi, unvoni	Filologiya fanlari nomzodi, dotsent
Ish joyi va lavozimi	Qoraqalpog‘iston Respublikasi Pedagoglik mahorat markazi Maktabgacha, boshlang‘ch va maxsus ta‘lim metodikalari kafedrasini mudiri
Maqolaning mavzusi	Boshlang‘ich ta‘lim fanlarini o‘qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish orqali o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish
Telefon raqami (kodi bilan)	+99899-958-78-33

Safarova R.G. Kognitiv pedagogikaga oid yondashuvlar Toshkent.: Sciences and innovation, 185 bet.

